Numer 7
grudzień 2015

Biuletyn

Spis treści:

Corpus Linguistics and Corpus-Based Translation Studies (Karolina Rolka).....3

Słowniczek kolokacji terminów polskiego Kodeksu karnego oraz ich ekwiwalenty w dwóch tłumaczeniach na język angielski (Dariusz Koźbiał) 8

A short guide on how to prepare a legally valid certified translation (Karolina Ciepichał) 13

Strings of synonyms in English legal language: where do they come from and how to deal with them? History, problems and strategies (Dominika Warda) 29

Translating Cultures. Perspectives on Translation and Anthropology (Aleksandra Chabros) 28

Drodzy Tłumacze!

Mamy wielką przyjemność zaprezentować już siódme wydanie Biuletynu **LINGUANY**. Artykuły tworzące ten numer opisują wiele ciekawych zagadnień związanych z przekładem tekstów specjalistycznych.

Pierwszy artykuł w zwięzły sposób przedstawia stosunkowo nową dziedzinę językoznawstwa korpusowego. Artykuł podkreśla charakterystyczne cechy korpusów oraz możliwości, jakie oferują badaniom nad przekładem.

Kolejny artykuł prezentuje wybrane terminy polskiego Kodeksu karnego wraz z towarzyszącą frazeologią. Opracowanie zawiera również słowniczek kolokacji terminów k.k. oraz ich ekwiwalenty w języku angielskim.

W minionym roku spotkania naszego koła często koncentrowały się na zagadnieniach związanych z przekładem poświadczonym. Trzeci w kolejności artykuł w bieżącym

REDAKCJA:

Redaktor naczelny:
Karolina Rolka

Artykuły:
Karolina Rolka
Dariusz Koźbiał
Karolina Ciepichał
Dominika Warda
Aleksandra Chabros

Konsultacje:
dr Justyna Giczela-Pastwa

Skład:
Karolina Ciepichał

Logo:
Paweł Siech (na podstawie pomysłu Tadeusza Teodorowicza)

Zarząd koła 2014/2015
Opiekun:
dr Justyna Giczela-Pastwa
Prezes:
Karolina Rolka
Wiceprezes:
Karolina Ciepichał

Kontakt:
redakcja.linguana@gmail.com

http://translatoryka.fil.ug.edu.pl
->Koła naukowe-> Linguana

wwww.facebook.com/Linguana

wydaniu podsumowuje wybrane kwestie i zwięźle nakreśla specyfikę zawodu tłumacza przysięgłego.

Język i przekład prawniczy wyraźnie dominuje w najnowszym numerze. Przedostatni artykuł przybliża źródła niektórych zbitek wyrazowych i ciągów synonimicznych charakterystycznych dla angielskiego dyskursu prawniczego, a także przedstawia propozycje skutecznych strategii i technik translatorskich.

Po raz pierwszy numer zamyka recenzja. Tekst przybliża publikację Translating Cultures. Perspectives on Translation and Anthropology, która koncentruje się na problemach tłumaczeniowych w teorii antropologicznej i praktyce etnograficznej. Równocześnie gorąco zachęcamy do nadsyłania recenzji przeznaczonych do publikacji w kolejnych numerach Biuletynu!

Mamy nadzieję, że w tym zróżnicowanym tematycznie wydaniu Biuletynu każdy pasjonat tłumaczeń znajdzie coś dla siebie.

Serdecznie podziękowania kierujemy do dr Justyny Giczeli-Pastwy za pomoc w przygotowaniu Biuletynu i opiekę merytoryczną.

Życzymy miłej lektury!

Redakcja

Corpus Linguistics and Corpus-Based Translation Studies

Karolina Rolka,
Uniwersytet Gdański

Without a shadow of a doubt, advanced corpus methodologies have brought several benefits for the Translation Studies research. Numerous tools offered by Corpus Linguistics enable the scholars to conduct various types of study in order to solve complex problems associated with the phenomena of language and translation. The main focus of this article is to define the notion of a corpus and shortly characterise the cooperation between Corpus Linguistics and Translation Studies. Moreover, it draws attention not only to the advantages of using corpus methodologies but also to few drawbacks which are impossible to avoid in this type of research.

Definition of Corpus Linguistics

Corpus linguistics refers to 'the study of language based on examples of real life language use' (McEnery and Wilson 1996: 1). Paul Baker indicates that 'unlike purely qualitative approaches to research, corpus linguistics utilizes bodies of electronically encoded text, implementing a more quantitative methodology' (Baker 2006: 1). The fact that they are encoded electronically signifies that complex calculations can be conducted on large amounts of text, revealing linguistic patterns and frequency information that would otherwise take days or months to uncover by hand (Baker 2006: 2). The majority of researchers perceive Corpus Linguistics as a methodology rather than an independent branch of linguistics because it does not limit itself to a particular aspect of language. Its methods and principles may be employed to explore almost any area of linguistic research (McEnery, Xiao and Tono 2006: 7).

Corpus linguistics examines the phenomenon of language on the basis of a corpus which may be defined as 'a collection of authentic texts held in electronic form and assembled according to specific design criteria' (Laviosa 2010: 80). It must be indicated that those specific criteria allow selected texts to be used as a representative sample of a particular variety of language (Bowker 2002: 45). According to the aforementioned definition, the essential qualities that distinguish a corpus from a simple archive of texts include: machine-readability, authenticity and representativeness (McEnery, Xiao and Tono 2006: 5). Without a shadow of a doubt, machine-readability is a defining feature of all contemporary corpora. Corpora in electronic form have several advantages over their paper-based equivalents (McEnery, Xiao and Tono 2006: 6). First, computers definitely accelerate the whole research process and provide tools to easily manipulate data collected in corpora. Second, they can process machine-readable data accurately and consistently. Third, computers enable researchers to eliminate the factor of human bias from the analysis, thus making the results more reliable. Finally, machine-readability allows further automatic processing to be performed on the corpus so that corpus texts may be enriched with additional linguistic information. Another defining feature of a corpus is representativeness. 'A corpus is thought to be representative of the language variety it is supposed to represent if the findings based on its contents can be generalized to the said language variety' (McEnery, Xiao and Tono 2006: 13). It should be emphasised that the representativeness of a particular corpus generally depends on the research question

and the ease with which data can be captured. Therefore, a corpus should be considered to be as representative as possible of the language variety under consideration (2006: 73).

Classification of Corpora

Laviosa (2010: 80) classifies corpora according to six sets of contrastive parameters:

1. sample or monitor;
2. synchronic or diachronic;
3. general or specialized;
4. monolingual, bilingual or multilingual;
5. written, spoken, mixed or multi-modal;
6. annotated or non-annotated.

To this detailed list Baker adds another type of corpora which is a reference corpus (Baker 2006: 18). According to the scholar, a reference corpus is what researchers outside the domain of Corpus Linguistics refer to when they use the term corpus. The reference corpus is thought to be representative of a particular language variety. A commonly known example of the reference corpus is the British National Corpus which consists of approximately one hundred million words of written and spoken data.

Types of corpora	Definition
Sample corpus	A sample corpus is of finite size and contains abridged or full texts that have been gathered so as to represent a language or language variety.
Monitor corpus	A monitor corpus is constantly supplemented with fresh textual material and keeps increasing in size.
Synchronic corpus	A synchronic corpus consists of texts produced at one particular time.
Diachronic corpus	A diachronic corpus includes texts produced over a long period of time.
General corpus	A general corpus consists of everyday language examples.
Specialized corpus	A specialized corpus is representative of a language for special purposes (LSP). According to Richard Xiao and Ming Yue (2009: 242), specialized corpora are of exceptional value for Translation Studies, especially for practising translators and researchers associated with the translation of specialized texts. This particular type of corpora constitutes a practical source of specialized terminology used in a given field.
Monolingual corpus	A monolingual corpus contains texts produced in a single language. Monolingual corpora may be a particularly useful reference tool for translators and trainees because they can raise the translator's general linguistic and cultural awareness (Xiao and Yue 2009: 242).
Bilingual and multilingual corpora	Bilingual and multilingual corpora gather texts produced in two or more languages.
Written corpus	A written corpus includes written texts.
Spoken corpus	A spoken corpus consists of originally spoken and then recorded texts as well as those that are written to be spoken.
Mixed corpus	A mixed corpus contains written and spoken texts.
Multi-modal corpus	A multi-modal corpus consists of texts produced by using a combination of various semiotic modes.
Annotated corpus	An annotated corpus contains various textual, contextual and linguistic information added to raw language data.

Non-annotated corpus	A non-annotated corpus includes plain texts which have not been analysed in any way before. Texts collected in such a corpus do not contain any additional linguistic information provided by a researcher.

Dorothy Kenny (2001: 53) identifies three types of electronic corpora that may be of specific interest to the scholars of Translation Studies. Firstly, she defines a parallel corpus which includes texts originally written in language A alongside their translations into language B. Secondly, Kenny discusses a multilingual corpus which consists of two or more monolingual corpora in different languages. This particular type of corpora is usually created in either the same or different institutions on the basis of similar design criteria. The multilingual corpus collects texts that have not been translated. They are all originals in their respective languages. Finally, she completes her classification with a comparable corpus which is a collection of texts originally written in a language A alongside a collection of texts translated (from one or more languages) into the language A. Xiao and Yue (2009: 242) observe that 'comparable corpora are useful in improving the translator's understanding of the subject field and improving the quality of translation in terms of fluency, correct choice of term and idiomatic expressions in the chosen field'.

Corpus-based Translation Studies

The first connection between Corpus Linguistics and Translation Studies was established by Mona Baker who in 1993 published her seminal paper titled *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*. Right from the beginning of the cooperation between the two disciplines translation scholars identified strong links between Corpus Linguistics and Descriptive Translation Studies (DTS) which have probably contributed to the future popularity of Corpus-Based Translation Studies (CTS). Firstly, both of those approaches to the study of language concentrate on authentic samples of language use and reject idealized entities. Secondly, they regard linguistic regularities as probabilistic norms of behaviour rather than prescriptive rules. Thirdly, they claim that language patterns reflect and reproduce culture. Moreover, Corpus Linguistics and DTS adopt a comparative research model in which descriptive hypotheses that make claims about the probabilistic generality of a given phenomenon are put forward. Finally, 'corpus-linguistic analytical procedures together with corpus-design principles were largely compatible with Gideon Toury's discovery and justification procedures which involve an inductive and helical progression from observable translational phenomena to the non-observable and culturally determined norms that govern translators' choices' (Laviosa 2011: 15).

Benefits of Using Corpus Methodology

According to Laviosa, the methodology provided by corpus-based approach 'enables researchers to make claims on large quantities of observable empirical data, which are examined through a cyclical process of observation, discovery, hypothesis formation and testing' (Laviosa 2010: 82). This is particularly helpful for Translation Studies which perceive corpora 'not only as sources for the retrieval of translation equivalents or as aids for improving the quality and efficiency of the final translation product, but also as repositories of data used to better

understand translation process and language behaviour' (Laviosa 2011: 20).

Corpus-based methods of research have profoundly contributed to the study into hypothetical translation universals which may be defined as 'features that typically occur in translated text rather than original utterances and which are not the result of interference from specific linguistic system' (Baker 1993: 243). Andrew Chesterman identifies (2011: 176 – 177) two categories of these potentially universal features of translation. S-universals formulate generalizations about differences between translations and source texts. This category includes such phenomena as lengthening, interference, standardization, explicitation, the retranslation hypothesis and reduction of repetition. The category of T-universals refers to typical differences between translations and non-translation in the target language. Examples of T-universals provided by Chesterman are simplification, lexical variety, lexical density, the use of high-frequency items, untypical lexical patterning and finally, under-representation of target-language-specific items.

Corpora have proved particularly useful for translator training 'where they constitute valuable resources for retrieving and examining lexical, terminological, phraseological, syntactical and stylistic equivalents' (Laviosa 2011: 24). They are also used to acquire subject-specific knowledge and to evaluate translation quality. The corpus-based approach is welcomed by both students and lecturers because it offers an objective and concrete source of information and feedback. Laviosa observes that 'corpora have contributed to pushing the interdisciplinary field of Translation Studies towards empricism' (2010: 85).

Criticism of the Corpus-based Approach to Language Studies

The above provided review of the corpus-based approach may create an impression that the corpus methodology is a perfect solution to different language related problems. The aim of this section is to indicate a number of limitations of the corpus-based approach to language studies, including Translation Studies.

McEnery, Xiao and Tono (2006: 121) claim that firstly, corpora do not provide negative evidence. According to the definition, corpora are collections of authentic texts. Therefore, all data included in a corpus is what language users have actually produced. Secondly, corpus-based tools yield results but they do not provide explanations. Baker indicates (2006: 18) that 'it is up to the researcher to make sense of the patterns of language which are found within a corpus, postulating reasons for their existence or looking for further evidence to support hypotheses'. It is important to emphasise that the corpus-analysis tools present data in an easy to analyse manner, however, it is the task of a researcher to interpret the data. Thirdly, the usefulness of corpora in language studies depends upon the research question being investigated.

Lynne Bowker (2002: 73) emphasises that corpus-analysis tools will retrieve exactly what users ask them to retrieve, even if this is not necessarily what the users want to retrieve. She draws attention to several problems associated with using corpus-analysis tools, namely 'silence', 'noise', homographs and homonyms.

'Silence' is defined as a situation where a pattern that is of interest to the user is not retrieved because the search string is not comprehensive enough. 'Noise' occurs when a search pattern

is too broad. Bowker states (2002: 73) that in order to reduce those phenomena researchers should carefully consider their search strategies. Moreover, she indicates that different languages or subject fields may require different search techniques.

The other two retrieval problems are homographs and homonyms. Homographs are words which have the same spelling but constitute a different parts of speech. Homonyms are words which have the same spelling and the same part of speech, but differ as far as meaning is concerned. Bowker observes (2002: 73) that the computer of a user who works with an unannotated corpus may not distinguish between homographs and homonyms and consequently, the resulting data may be slightly distorted.

Finally, McEnery, Xiao and Tono claim that 'the findings based on a particular corpus only tell us what is true in that corpus, though a representative corpus allows us to make reasonable generalizations about the population from which the corpus was sampled. Nevertheless, unwarranted generalizations can be misleading' (2006: 121).

Conclusions

Corpus Linguistics may be defined as the study of language based on examples of real life language use. It utilizes bodies of electronically encoded text, implementing a more quantitative methodology. The fact that they are encoded electronically signifies that complex calculations can be conducted on large amounts of text. Corpus Linguistics should be perceived as a methodology rather than an independent branch of linguistics because it does not limit itself to a particular aspect of language. Its methods and principles may be employed to explore almost any area of linguistic research.

Corpus linguistics examines the phenomenon of language on the basis of a corpus which refers to a collection of authentic texts held in electronic form and assembled according to specific design criteria.

The methodology of Corpus Linguistics offers a wide range of benefits, especially for the scholars of Translation Studies. It enables the researcher to make claims on large quantities of observable empirical data. Moreover, the corpus-based tools have profoundly contributed to the study into hypothetical translation universals which Mona Baker defines as features that typically occur in translated text rather than original utterances and which are not the result of interference from specific linguistic system. Finally, the corpus-based approach is welcomed by both students and lecturers of Translation Studies because it offers an objective and concrete source of information and feedback.

While working with the Corpus Linguistics methodology, the researcher should be aware of a number of limitations imposed by this particular approach. Firstly, corpora do not provide negative evidence because they include examples of real life language use. Secondly, corpus-based tools yield results but they do not provide explanations. It is the task of the researcher to interpret the acquired data. Finally, the usefulness of corpora in language studies depends upon the research question being investigated.

Bibliography

Baker, Mona (1993) 'Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications'. In: Baker, M. (ed) *Text and Technology: In Honour of John Sinclair.* Amsterdam/Philadelphia: Benjamins, pp. 233 – 250.

Baker, Paul (2006) *Using Corpora in Discourse Analysis*. London: Continuum.

Bowker, Lynne (2002) *Computer-Aided Translation Technology.* Ottawa: University of Ottawa Press.

Chesterman, Andrew (2011) 'Translation Universals' In: Gambier, Y., van Doorslaer, L. (ed) *Handbook of Translation Studies, Volume 2.* Amsterdam: John Benjamins Publishing, pp. 175 – 179.

Kenny, Dorothy (2001) 'Corpora in Translation Studies'. In: Baker, Mona. (ed) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, pp. 50 – 53.

Laviosa, Sara (2010) 'Corpora'. In: Gambier, Y., van Doorslaer, L. (ed) *Handbook of Translation Studies, Volume 1*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, pp. 80 – 86.

Laviosa, Sara (2011) 'Corpus-Based Translation Studies: Where Does It Come From? Where Is It Going?'. In: Kruger, A., Munday, J., Wallmach, K. (ed) *Corpus-Based Translation Studies: Research and Application.* London: Continuum International Publishing, pp. 13 – 32.

McEnery, Tony, Wilson, Andrew (1996) *Corpus Linguistics.* Edinburgh: Edinburgh University Press.

McEnery, Tony, Xiao, Richard, Tono, Yukio (2006) *Corpus-Based Language Studies – An Advanced Resource Book*. London: Routledge.

Xiao, Richard, Ming, Yue (2009) 'Using Corpora in Translation Studies: The State of the Art'. In: Baker, Paul. (ed) *Contemporary Corpus Linguistics.* London: Continuum, pp.235 – 258.

Słowniczek kolokacji terminów polskiego Kodeksu karnego oraz ich ekwiwalenty w dwóch tłumaczeniach na język angielski

Dariusz Koźbiał,

Uniwersytet Warszawski

Celem opracowania jest przedstawienie wybranych terminów polskiego Kodeksu karnego wraz z towarzyszącą frazeologią. Wyboru dokonano posiłkując się glosariuszem terminów prawnych zawartym w książce pt. „Tłumacz w postępowaniu karnym" autorstwa Janusza Poznańskiego, koncentrując się na najistotniejszych terminach k.k. odnoszących się m.in. do głównych instytucji prawa karnego materialnego. Ze względu na fakt, iż we wspomnianym glosariuszu nie wymieniono ekwiwalentów terminów oraz związków frazeologicznych w jakimkolwiek języku obcym, co autor książki argumentował umożliwieniem tłumaczowi opracowania własnego słownika, w niniejszym opracowaniu przedstawione zostaną również angielskie ekwiwalenty występujące w dwóch tłumaczeniach ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553). Pierwsze tłumaczenie Kodeksu karnego autorstwa Ewy Łozińskiej-Małkiewicz zostało opublikowane w 2008 r. (uwzględnia ono stan prawny na dzień 1 sierpnia 2007 r.), natomiast drugie wykonane przez Nicholasa Faulknera opublikowano w 2012 r. w wydawnictwie C.H. Beck (uwzględnia ono stan prawny na dzień 1 czerwca 2012 r.).

Prawo karne jest gałęzią prawa, która przysparza tłumaczom tekstów prawnych wiele problemów. Powodem tego stanu rzeczy jest głębokie zakorzenienie prawa w kulturze kraju, w którym ono obowiązuje, skutkiem czego jest znaczna nieprzystawalność terminów. Fakt ten potwierdza Kierzkowska (2008: 22), twierdząc, że: „[…] terminy odnoszą się zazwyczaj do pojęć właściwych

dla danego systemu prawnego, związanego z własnymi realiami kulturowymi". Stąd też stosowanie ekwiwalentów funkcjonalnych terminów w tłumaczeniu tekstów z zakresu prawa karnego wiąże się z wieloma trudnościami. Jopek-Bosiacka (2006: 134) radzi, aby: „W zakresie stosowanej terminologii, pomimo ogromnych nieraz różnic między systemem anglosaskim a systemem polskim, tam gdzie to możliwe, […] odwoływać się do analogicznych instytucji prawa anglosaskiego bądź polskiego, w zależności od kierunku tłumaczenia". Jednakże również na tym polu tłumacz napotyka na problemy wynikające z odrębnych ram instytucjonalnych, których poszczególne elementy realizują często odmienny zakres funkcji. Oprócz tego tłumaczenie utrudniają m.in. różnice w systemach wartości i ocen moralnych oraz nikła harmonizacja prawa karnego w ramach prawa wspólnotowego Unii Europejskiej.

Wspomniane problemy tłumaczeniowe nie zwalniają jednak tłumacza z obowiązku stworzenia przekładu, który byłby naturalny w odbiorze oraz zawierał funkcjonalne kolokacje. Skupienie się na frazeologii wydaje się rozsądne, jeżeli chcemy posługiwać się językiem możliwie jak najbardziej zbliżonym do języka ustawodawcy (anglosaskiego bądź polskiego, w zależności od języka docelowego). O wspomnianym obowiązku przypomina Jopek-Bosiacka (2006: 134): „Tekst przekładu, niezależnie od pełnionej funkcji, musi brzmieć naturalnie, a to wiąże się z właściwym użyciem środków stylistycznych języka przekładu".

Jak łatwo się domyślić, rozwiązania obojga tłumaczy zawarte w słowniczku kolokacji terminów polskiego kodeksu karnego nie stanowią jedynych możliwych i niestety nie wszystkie z nich można uznać za zadowalające. Autor opracowania postanowił skomentować część najbardziej rażących błędów popełnionych w tłumaczeniu terminów i związków frazeologicznych; błędy te oznaczono asteryskiem.

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
ARESZT	**DETENTION**	**CUSTODY/DETENTION**
1. ~ śledczy, 2. ~ wojskowy,	1. ~ house*, 2. military ~,	1. custody, 2. military ~,
CZYN	**ACT/OFFENCE/DEED**	**ACT/OFFENCE**
1. ~ zabroniony, 2. ~ zabroniony pod groźbą kary, 3. ~ zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, 4. dobrowolnie zapobiec dokonaniu ~ zabronionego 5. dopuścić się ~ zabronionego, 6. następstwo ~, 7. popełniony ~, 6. następstwo ~, 7. popełniony ~, 8. społeczna szkodliwość ~, 9. sprawca ~, 10. stopień społecznej szkodliwości ~,	1. prohibited act*, 2. act prohibited by law under pain of penalty, 3. offence prohibited and threatened by a penalty of deprivation of freedom, 4. to intentionally prevent the prohibited act from being committed, 5. to commit a prohibited act, 6. consequence of an act, 6. consequence of an act, 7. act committed, 8. social damage of a deed*, 9. offender of an act,	1. prohibited act, 2. act punishable under the law in force, 3. prohibited act with a sentence of imprisonment, 4. to voluntarily prevent the prohibited act from being carried out, 5. to commit an offence, 6. act results in sth, 7. ability to recognise the significance of an act, 7. ability to recognise the significance of an act, 8. social consequences of an act, 9. offender of an act, 10. level of the social consequences of an

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
11. zdolność rozpoznania znaczenia ~, 12. znamię ~ zabronionego,	10. degree of social damage of an offence, 11. ability to understand the meaning of an act, 12. feature of a prohibited act,	act, 11. ability to recognise the significance of an act, 12. feature of a prohibited act,
DOWÓD 1. ~ prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne, 2. ~ w postępowaniu sądowym, 3. fałszywy ~, 4. zatajać ~ niewinności osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa,	**PROOF/EVIDENCE** 1. evidence of a right, a legal relationship or circumstances which have a legal importance, 2. proof in judicial proceedings, 3. false evidence, 4. to hide away proofs of innocence of a person suspected of having committed an offence,	**EVIDENCE** 1. ~ of a right, a legal relationship or a circumstance that may have legal significance, 2. ~ in court proceedings, 3. false ~, 4. ~ of innocence of a person suspected of committing an indictable offence,
DOZÓR 1. ~ kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, 2. oddać skazanego pod ~, 3. zwolnić skazanego od ~, 4. system ~ elektronicznego,	**SUPERVISION/MONITORING** 1. supervision of a probation officer or a person of public trust, an association, an institution or a social organisation, 2. to have the sentenced person monitored, 3. to release the sentenced person from monitoring, *4. (brak tłumaczenia ze względu na uwzględniony stan prawny ustawy)*	**SUPERVISION/MONITORING** 1. supervision of a probation officer or a person of public trust, an association, or a social organization*, 2. to place the offender under supervision, 3. to cease monitoring, 4. electronically surveillance system*,
GRZYWNA 1. ~ w wysokości do 135 stawek dziennych, 2. orzec karę ~, 3. podlegać ~, 4. stawna dzienna ~, 5. uiścić ~,	**FINE** 1. ~ at an amount of 135 daily rates, 2. to adjudicate a ~, 3. to be liable to a ~, 4. daily rate of ~, 5. to pay the ~,	**FINE** 1. ~ of up to 135 times the daily unit, 2. to impose a ~, 3. to be liable to a ~, 4. daily unit of a ~, 5. to pay the ~,
KARA 1. ~ łączna, 2. ~ nadzwyczajnie obostrzona, 3. ~ ograniczenia wolności, 4. ~ pozbawienia wolności, 5. ~ dożywotniego pozbawienia wolności, 6. nadzwyczajne	**PENALTY** 1. cumulative ~, 2. extraordinarily aggravated ~, 3. ~ of restriction of freedom, 4. ~ of deprivation of freedom, 5. life imprisonment, 6. extraordinary	**PENALTY** 1. cumulative ~, 2. extraordinarily aggravated ~, 3. ~ of restriction of liberty, 4. ~ of imprisonment, 5. ~ of life imprisonment, 6. extraordinary mitigation of ~,

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
złagodzenie ~, 7. najniższa ~ przewidziana za przestępstwo, 8. odstąpić od wymierzenia ~, 9. orzec ~ aresztu wojskowego, 10. orzeczona ~, 11. podlegać ~, 12. warunkowo zwolnić z odbycia reszty ~, 13. wymiar ~, 14. wymierzyć ~, 15. zawieszenie wykonania ~ pozbawienia wolności,	mitigation of ~, 7. the lowest ~ provided for the offence, 8. suspension of the execution of the penalty, 9. to adjudicate a penalty of military arrest, 10. penalty imposed, 11. to be liable to a ~, 12. to conditionally release (sb) from serving the remaining term, 13. ~, 14. to impose a penalty, 15. suspension of the execution of a ~ of restriction of freedom,	7. the lowest ~ stipulated for the offence, 8. to issue an absolute discharge, 9. to sentence (a soldier) to military arrest, 10. sentence imposed, 11. to be subject to a ~, 12. to release (sb) on licence from serving the balance of the penalty, 13. sentence passed, 14. to impose a penalty, 15. suspended prison sentence,
KORZYŚĆ 1. ~ majątkowa, 2. ~ osobista, 3. obietnica ~ majątkowej lub osobistej, 4. udzielić ~ majątkową,	**BENEFIT** 1. material ~, 2. personal ~, 3. promise of a material or personal ~, 4. to give a material ~,	**BENEFIT** 1. material ~, 2. personal ~, 3. promise of a material or personal ~, 4. to give a material ~,
MEDIACJA	**MEDIATION**	**MEDIATION**
MIENIE 1. ~ znacznej wartości,	**PROPERTY** 1. ~ of significant/high value,	**ASSETS/PROPERTY/OBJECT** 1. property/object of significant value,
MŁODOCIANY 1. ~ sprawca przestępstwa umyślnego	**YOUNG OFFENDER/PERSON UNDER AGE** 1. juvenile offender sentenced for an intentional crime.	**JUVENILE/YOUNG OFFENDER** 1. young offender sentenced for an intentional offence.
NAWIĄZKA 1. orzec ~ na rzecz Skarbu Państwa, 2. orzec ~ na rzecz pokrzywdzonego,	**COMPENSATORY DAMAGES** 1. to decide upon ~ for the Treasury of State, 2. to adjudicate ~ for the wronged person,	**EXEMPLARY DAMAGES** 1. to order ~ to be paid to the State Treasury, 2. to order ~ to be paid to the aggrieved party,
NIEBEZPIECZEŃSTWO 1. bezpośrednie ~ utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu,	**DANGER** 1. direct ~ of loss of life or a severe impairment to health,	**DANGER** 1. immediate ~ of loss of life, a grievous bodily injury, or a serious impairment of health,
NIELETNI	**MINOR/OFFENDER UNDER AGE**	**MINOR/YOUNG OFFENDER**
NIEPRAWDA 1. poświadczać ~, 2. wyłudzać	**UNTRUTH** 1. to certify an untruth, 2. to obtain a certification	**UNTRUTH/FALSE TESTIMONY** 1. to certify an untruth,

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
poświadczenie ~, 3. zeznawać ~,	of an untruth by false pretences or by a deceitful misleading, 3. to say an untruth,	2. to obtain a certification of an untruth by deceitfully misleading (a public official), 3. to give false testimony,
OBOWIĄZEK 1. mieć ~ udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary, 2. ~ naprawienia szkody, 3. ~ powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, 4. ~ zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu,	**DUTY** 1. to be obliged to give explanations related to the course of term being served, 2. ~ to redress the damage, 3. ~ to refrain from staying in specific environments or places, 4. ~ to report to the police or any other specified body, in given periods of time,	**OBLIGATION/PROHIBITION** 1. to be obliged to provide explanations regarding the course of serving the penalty, 2. obligation to remedy damage, 3. prohibition on being in certain communities and locations, 4. obligation to report to the police or other designated authority at specified intervals,
ODPOWIEDZIALNOŚĆ 1. ~ karna, 2. ~ sprawcy, 3. ~ za przestępstwa popełnione za granicą, 4. pod rygorem ~ karnej, 5. podlegać ~ jak za, 6. przepis przewidujący łagodniejszą ~, 7. surowsza ~, 8. wyłączenie ~ karnej,	**ACCOUNTABILITY/ RESPONSIBILITY/LIABILITY** 1. penal accountability, 2. liability of the perpetrator, 3. accountability for offences committed abroad, 4. under pain of penal responsibility, 5. to be liable to the same responsibility as for, 6. provision which provides for a more mitigated accountability, 7. more severe responsibility, 8. exclusion of penal accountability,	**LIABILITY** 1. criminal ~, 2. ~ of an offender, 3. ~ for offences committed abroad, 4. under the threat of criminal ~, 5. to be liable as if for, 6. provision that provides for a less severe penalty, 7. more severe ~, 8. exclusion of criminal ~,
OKOLICZNOŚĆ 1. ~ mająca znaczenie prawne, 2. ~ popełnionego przestępstwa, 3. ~ wyłączająca bezprawność albo winę, 4. ~ wpływające na wymiar kary,	**CIRCUMSTANCE** 1. ~ which has a legal importance, 2. ~ of the offence committed, 3. ~ which excludes the illegality or guilt, 4. circumstances which have an impact on the	**CIRCUMSTANCE** 1. ~ that may have legal importance, 2. nature of the offence committed, 3. ~ excluding unlawfulness or guilt, 4. circumstances affecting the sentence

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
	penalty,	passed,
OSKARŻONY	*(brak tłumaczenia ze względu na uwzględniony stan prawny ustawy)*	**ACCUSED**
PODŻEGANIE 1. odpowiadać za ~,	**INSTIGATION (TO OFFENCE)** 1. to be liable for instigation,	**INSTIGATION** 1. to be liable for ~,
POMOCNICTWO 1. odpowiadać za ~,	**AIDING AND ABETTING** 1. to be liable for ~,	**AIDING AND ABETTING** 1. to be liable for ~,
PORZĄDEK PRAWNY 1. naruszać ~,	**LEGAL ORDER** 1. to breach the ~,	**LEGAL ORDER** 1. to violate the ~,
POZBAWIENIE 1. ~ praw publicznych, 2. ~ wolności,	**DEPRIVATION** 1. ~ of public rights, 2. ~ of freedom,	**DEPRIVATION/RESTRICTION** 1. deprivation of public rights, 2. restriction of liberty,
PRZEPADEK	**FORFEITURE**	**FORFEITURE**
PRZESTĘPSTWO 1. ciąg ~, 2. popełnić ~, 3. ~ przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne, 4. ~ przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, 5. ~ przeciwko obronności, 6. ~ przeciwko życiu i zdrowiu, 7. ~ przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu, 8. ~ przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, 9. ~ przeciwko środowisku, 10. ~ przeciwko wolności, 11. ~ przeciwko wolności sumienia i wyznania, 12. ~ przeciwko wolności seksualnej i obyczajowości, 13. ~ przeciwko rodzinie i opiece, 14. ~ przeciwko czci i nietykalności osobistej, 15. ~ przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, 16. ~ przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu	**OFFENCE** 1. sequence of ~, 2. to commit an ~, 3. ~ against the peace, humanity and war crimes, 4. ~ against the Republic of Poland, 5. ~ against the capacity for defence, 6. ~ against life and health, 7. ~ against public safety, 8. ~ against safety in traffic, 9. ~ against the natural environment, 10. ~ against freedom, 11. ~ against freedom of conscience and religion, 12. ~ against sexual freedom and decency, 13. ~ against family and duty of care, 14. ~ against honour and bodily inviolability, 15. ~ against employees' rights, 16. ~ against state and self government institutions, 17. ~ against jurisdiction, 18. corrupt and illegal electoral practices*,	**OFFENCE** 1. series of ~, 2. to commit an ~, 3. ~ against peace, humanity and war crimes, 4. ~ against the Republic of Poland, 5. ~ against defence capabilities, 6. ~ against life and health, 7. ~ against public safety, 8. ~ against safety in traffic, 9. ~ against the environment, 10. ~ against freedom, 11. ~ against freedom of conscience and religion, 12. ~ against sexual liberty and decency, 13. ~ against the family and guardianship, 14. ~ against honour and personal inviolability, 15. ~ against the rights of people in paid work, 16. ~ against state and local government institutions, 17. ~ against the administration of

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
terytorialnego, 17.~ przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, 18.~ przeciwko wyborom i referendum, 19.~ przeciwko porządkowi publicznemu, 20.~ przeciwko ochronie informacji, 21.~ przeciwko wiarygodności dokumentów, 22.~ przeciwko mieniu, 23.~ przeciwko obrotowi gospodarczemu, 24.~ przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, 25.~ przeciwko obowiązkowi pełnienia służby wojskowej, 26.~ przeciwko zasadom dyscypliny wojskowej, 27.~ przeciwko zasadom postępowania z podwładnymi, 28.~ przeciwko zasadom obchodzenia się z uzbrojeniem i uzbrojonym sprzętem wojskowym, 29.~ przeciwko zasadom pełnienia służby, 30.~ przeciwko mieniu wojskowemu, 31.~ nieumyślne, 32.~ umyślne, 33.~ skarbowe, 34.~ ścigane z oskarżenia prywatnego, 35.~ zagrożone karą 25 lat pozbawienia wolności, 36.~ zgwałcenia, 37.stanowić ~.	19.~ against public order, 20.~ against confidentiality of information, 21.~ against reliability of documents, 22.~ against property, 23.~ against economic turnover, 24.~ against currency exchange and trading in securities, 25.~ against the duty to do military service, 26.~ against military discipline, 27.~ against the rules of proceeding with subordinates, 28.~ against the principles for the use of arms and armed equipment, 29.~ against the principles of military service, 30.~ against military property, 31.involuntary ~, 32.intentional crime, 33.fiscal ~, 34.~ prosecuted by the wronged person, 35.~ liable to the penalty of 25 years of deprivation of freedom, 36.crime of rape, 37.to constitute an ~,	justice, 18.~ against elections and referenda, 19.~ against public order, 20.~ against the protection of information, 21.~ against credibility of documents, 22.property offences*, 23.~ against economic circulation, 24.~ against trading in securities, 25.~ against the duty to perform military service, 26.~ against military discipline, 27.~ against the rules of treatment of subordinates, 28.~ against the rule of handling arms and armed military equipment, 29.~ against the principles of military service, 30.~ against military property, 31.unintentional ~, 32.deliberate ~, 33.indictable fiscal ~, 34.~ prosecuted by an aggrieved party, 35.~ carrying a penalty of imprisonment for 25 years, 36.~ of rape, 37.to constitute an ~,
REJESTR SKAZANYCH 1. usunąć wpis o skazaniu z ~,	**REGISTER OF SENTENCED PERSONS** 1. to remove the entry on sentencing from the ~,	**REGISTER OF OFFENDERS** 1. to delete the record of the sentence from the ~,
ROZBÓJ	**ROBBERY**	**ROBBERY**
SPRAWCA 1. ~ czynu zabronionego,	**OFFENDER/PERPETRATOR**	**OFFENDER** 1. ~ of the prohibited act,

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
2. ~ przestępstwa, 3. ~ występku o charakterze chuligańskim,	1. offender/perpetrator of a prohibited act, 2. perpetrator of an offence, 3. offender of an offence of a hooligan nature,	2. ~ of an offence, 3. ~ of an offence involving hooliganism,
SZKODA 1. znaczna ~, 2. ~ w wielkich rozmiarach,	**DAMAGE** 1. significant ~, 2. large-scale ~,	**DAMAGE** 1. significant ~, 2. ~ of large size,
ŚRODEK 1. ~ karny 2. ~ zabezpieczający, 3. ~ zapobiegawczy,	**MEASURE** 1. penal ~, 2. preventive ~, 3. preventive ~,	**MEASURE** 1. penal ~, 2. preventive ~, 3. preventive ~,
ŚWIADCZENIE 1. ~ pieniężne,	**PERFORMANCE** 1. pecuniary ~,	**PERFORMANCE** 1. monetary ~,
UMORZENIE 1. warunkowe ~ następuje na okres próby, 2. warunkowe ~ postępowania karnego wobec żołnierza,	**ANNULMENT/ DISCONTINUANCE** 1. conditional discontinuance is decided for a period of probation, 2. conditional annulment of penal proceedings against a soldier,	**DISCONTINUANCE** 1. conditional discontinuance will be made for a term of probation, 2. conditional discontinuance of criminal proceedings against a soldier,
USIŁOWANIE 1. odpowiadać jak za ~, 2. podlegać karze za ~ przestępstwa,	**ATTEMPT** 1. to be liable only as for ~*, 2. to be liable to a penalty for the ~ of the offence,	**ATTEMPT** 1. to be liable for an ~, 2. to be subject to a penalty for attempting to commit an offence,
USZCZERBEK 1. ciężki ~ na zdrowiu,	**INJURY** 1. serious ~ to health,	**HARM** 1. grievous bodily ~,
WYSTĘPEK 1. ~ zagrożony karą pozbawienia wolności, 2. ~ o charakterze chuligańskim,	**OFFENCE** 1. ~ liable to a penalty of deprivation of freedom, 2. ~ of a hooligan nature,	**OFFENCE** 1. summary ~ subject to imprisonment, 2. ~ involving hooliganism,
ZABÓJSTWO 1. dopuścić się ~, 2. zbrodnia ~,	**MURDER/HOMICIDE** 1. to commit a murder/homicide, 2. crime of homicide,	**HOMICIDE** 1. to commit a ~, 2. indictable offence of ~,
ZAGROŻENIE 1. w granicach ~ przewidzianego dla danego przestępstwa, 2. w granicach ~ przewidzianego za sprawstwo, 3. obniżenie albo	**PENALTY** 1. within the limits of the ~ provided for a given offence, 2. within the ~ provided for the perpetration, 3. mitigation or an extraordinary	**PENALTY** 1. within the limits of the ~ provided for the given offence, 2. within the limits of the ~ provided for the given offence, 3. mitigation or

k.k.	Tłumaczenie Łozińskiej-Małkiewicz	Tłumaczenie Faulknera
nadzwyczajne obostrzenie górnej granicy ustawowego ~,	aggravation of the maximum limit of the mandatory ~,	extraordinary aggravation of the statutory maximum ~,
ZAKAZ 1. ~ kontaktowania się z określonymi osobami, 2. ~ opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, 3. ~ prowadzenia pojazdów, 4. ~ prowadzenia określonej działalności gospodarczej, 5. ~ wykonywania określonego zawodu,	**BAN** 1. ~ on getting in touch with specific persons, 2. ~ on leaving a specific place of stay without the court's consent, 3. ~ from driving, 4. ~ on conducting specific business, 5. ~ on performing a specific profession,	**PROHIBITION/ DISQUALIFICATION** 1. prohibition on contacting certain individuals, 2. prohibition on leaving a specific place of residence without the court's consent, 3. disqualification from driving, 4. disqualification from specific economic activities, 5. disqualification from specific posts,
ZAKŁAD KARNY 1. umieścić sprawcę w ~,	**PENAL INSTITUTION** 1. to place the offender in a ~,	**CRIMINAL INSTITUTION/PENAL ESTABLISHMENT** 1. to place the offender in a criminal institution,
ZATARCIE SKAZANIA 1. skazanie ulega zatarciu, 2. ~ następuje z mocy prawa,	**CANCELLING OF SENTENCING** 1. the sentence is cancelled, 2. the sentencing is cancelled by force of law,	**EXPUNGEMENT** 1. the conviction is deemed spent, 2. the expungement of the sentence take place by force of law,
ZEZNANIE 1. fałszywe ~, 2. składać ~ mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, 3. składać fałszywe ~ z obawy przed odpowiedzialnością karną,	**DEPOSITION** 1. false ~, 2. to make a ~ which is to serve as a proof in judicial proceedings or in any other proceedings conducted pursuant to the law, 3. to make a false ~ for fear of penal responsibility,	**TESTIMONY** 1. false ~, 2. to give ~ to serve as evidence in court proceedings, or any other proceedings conducted on the basis of any law, 3. to give false ~ out of fear of criminal liability,

Już powierzchowna analiza propozycji przekładu terminów występujących w powyższym słowniczku wskazuje, że mamy do czynienia z wieloma rozbieżnościami w tłumaczeniu podstawowych terminów polskiego prawa karnego materialnego. Terminami, które oboje tłumaczy zdecydowało się przełożyć w ten sam sposób, nie podając jednocześnie dodatkowych ekwiwalentów, są: *grzywna, kara¸ korzyść, mediacja, niebezpieczeństwo, okoliczność,*

podżeganie, pomocnictwo, porządek prawny, przepadek, przestępstwo, rozbój, szkoda, środek, świadczenie, usiłowanie, występek, zagrożenie.

Część terminów została przetłumaczona w jednakowy sposób, jednak w przypadku każdego z terminów jeden lub oboje tłumaczy nie było konsekwentnych i posiłkowało się dwoma lub nawet trzema różnymi wariantami; terminami tymi były: *areszt, czyn, dowód, dozór, mienie, młodociany, nieletni, nieprawda, obowiązek, odpowiedzialność, pozbawienie, sprawca, umorzenie, zabójstwo, zakaz, zakład karny.*

Terminami, które oboje tłumaczy zdecydowało się przełożyć na dwa różne sposoby są: *dozór, młodociany* i *nieletni*. Jak zatem widać, tłumaczenia terminów w obu przekładach znacznie od siebie odbiegają. Różnice między nimi stają się jeszcze bardziej wyraźne po zwróceniu uwagi na użytą frazeologię. Poniżej autor opracowania przedstawia główne uwagi krytyczne skierowane ku obu tłumaczeniom, podając przykłady błędnych tłumaczeń.

Pierwszym tłumaczeniem, które wydaje się błędne, jest tłumaczenie terminu *areszt śledczy* jako *detention house* przez Łozińską-Małkiewicz. Użycie słowa *house* w drugim członie terminu jest wysoce nienaturalne. W słowniku podstawowych terminów prawa karnego zawartym w Przewodniku po prawie karnym Myrczek-Kadłubicka podaje trzy warianty tłumaczenia powyższego terminu, są to: *dentention centre, detention facility* oraz *remand centre*. Użycie słowa *centre* zamiast *house* byłoby lepszym rozwiązaniem.

Drugim tłumaczeniem budzącym wątpliwości jest przekład hasła *społeczna szkodliwość czynu* na *social damage of a deed* przez Łozińską-Małkiewicz. *Deed* jest terminem, który kojarzony jest głównie z pisemnym dokumentem. Lepsze rozwiązanie stanowi propozycja Faulknera uwzględniająca słowo *act.* Myrczek-Kadłubicka na określenie czynu używa także słowa *conduct*, jednak słowo to zdaje się odnosić do zachowania danej osoby, a nie do jednej czynności.

Oprócz dwóch poprzednich tłumaczeń także tłumaczenie terminu *zeznanie* zostało przetłumaczone przez Łozińską-Małkiewicz w sposób błędny. Użyty przez nią termin *deposition* posiada odmienny zakres znaczeniowy od terminu *testimony*, potwierdza to jego definicja w Black's Law Dictionary: *„A witness's out-of-court testimony that is reduced to writing (usu. by a court reporter) for later use in court or for discovery purposes"*. Natomiast termin *testimony* definiowany jest jako: *"Evidence that a competent witness under oath or affirmation gives at trial or in an affidavit or deposition"*. W związku z powyższym tłumaczenie Faulknera stanowi lepsze rozwiązanie.

Poza stosowaniem niewłaściwych angielskich ekwiwalentów oboje tłumaczy wykazuje również brak konsekwencji w tłumaczeniu poszczególnych terminów. Można to zauważyć na przykładzie następujących haseł: *czyn* (tłumaczony przez Łozińską-Małkiewicz jako *act, offence* i *deed,* a przez Faulknera jako *act* i *offence*), *dowód* (tłumaczony przez Łozińską-Małkiewicz zarówno jako *proof*, jak i *evidence*) bądź *mienie* (tłumaczone przez Faulknera jako *assets*, *property* lub *object*). Poza wymienionymi przykładami braku konsekwencji szczególnie rażące są ekwiwalenty przedstawione przez oboje tłumaczy dla haseł *nieletni* (Łozińska-Małkiewicz: *minor, offender under age*; Faulkner: *minor, young offender*) i *młodociany* (Łozińska-Małkiewicz: *young offender, person under*

age; Faulkner: *juvenile, young offender*), które skutecznie utrudniają zrozumienie tłumaczonego tekstu, a także dla haseł *przestępstwo* i *występek*, które zostały przetłumaczone przez oboje tłumaczy jako *offence*, co doprowadziło do błędnego zrównania obu terminów.

Oboje tłumaczy przejawia również tendencje do sporadycznego odbiegania od samodzielnie wprowadzonych schematów tłumaczenia; widać to na przykładzie tłumaczenia hasła *przestępstwo przeciwko wyborom i referendom* w przypadku Łozińskiej-Małkiewicz oraz hasła *przestępstwo przeciwko mieniu* w przypadku Faulknera. Tłumacząc oba hasła tłumacze odbiegli od następującego schematu tłumaczenia – *offence against […]*.

W tłumaczeniach można zaobserwować ponadto nieliczne błędy gramatyczne. Przykład takiego błędu stanowi np. tłumaczenie hasła system dozoru elektronicznego jako *electronically* surveillance system*.

W tłumaczeniu związku frazeologicznego *dozór kuratora lub osoby godnej zaufania*, *stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej* wykonanym przez Faulknera można natomiast dostrzec brak części składowej wyrażenia, tj. *terminu instytucja – supervision of a probation officer or a person of public trust, an association, or a social organization*. Autor tłumaczenia prawdopodobnie uznał termin *organizacja społeczna* jako termin obejmujący swoim znaczeniem *instytucję* i dlatego pominął ją w swoim tłumaczeniu.

Ostatnią kategorią dostrzeżonych błędów jest nadinterpretacja. W przedstawionym słowniczku można zauważyć następujące tłumaczenie wyrażenia *odpowiadać jak za usiłowanie – to be liable only* as for*. Użycie przysłówka only wydaje się tutaj zbędne.

Doceniając fakt podjęcia się niewątpliwie trudnego zadania przetłumaczenia polskiego Kodeksu karnego na język angielski, wobec obu tłumaczeń można wyrazić następujące uwagi:

- stosowanie błędnych ekwiwalentów funkcjonalnych terminów,
- brak konsekwencji w posługiwaniu się wybranymi angielskimi ekwiwalentami,
- odbieganie od własnego schematu tłumaczeniowego,
- występowanie błędów gramatycznych,
- pomijanie części tłumaczonych wyrażeń,
- nadinterpretacja niektórych terminów.

Bibliografia

Black's Law Dictionary. 2004, (red.) B. A. Garner. Wyd. 8. St. Paul: West Group.

Jopek-Bosiacka, A. 2006, *Przekład prawny i sądowy*. Warszawa: PWN.

Kierzkowska, D. 2008, *Tłumaczenie prawnicze*. Warszawa: Translegis.

Myrczek-Kadłubicka, E. 2013, *Przewodnik po prawie karnym (Egzamin na tłumacza przysięgłego).* Warszawa: C.H. Beck.

Poznański, J. 2007, *Tłumacz w postępowaniu karnym.* Warszawa: Translegis.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970880553 [dostęp: 07 maja 2015 r.]

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Tłum. Faulkner, N. Warszawa: C.H. Beck.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Tłum. Łozińska-Małkiewicz, E. Toruń: Wydawnictwo Ewa2.

A short guide on how to prepare a legally valid certified translation

Karolina Ciepichał,
Uniwersytet Gdański

Abstract

The paper consists of two main parts, one of which refers to the technical aspects of preparing sworn translations. The other part discussing selected translation problems encountered during the translation of the British Death Certificate, made by the author of the paper, will be included in the next issue of the bulletin.

Preparing a certified translation is not an easy task: there are multiple rules that need to be followed in order to provide a desirable degree of reliability. Since the document under analysis is a subject to legal requirements, there are a number of principles according to which the translation should be prepared. This article attempts to discuss the mandatory elements of a certified translation as well as to briefly describe the profession of a sworn translator.

Who is a sworn translator?

In Poland, it is a person who has successfully passed the national examination to become a sworn translator and has been sworn in by the Minister of Justice. Such translators are fully and legally responsible for the quality of their work, therefore it is obligatory for the target text (TT) to be as close to the source text (ST) as possible. What is important, a sworn translator is not obliged to translate legal documents only. Actually, they can translate whatever a client brings them – the papers do not always require a sworn translation formula. According to Thormann (2011), most frequently the sworn translators translate:

1) the factual findings and documents referring to a particular person, such as the Certificate of no criminal record,

2) documents authorizing a person to do something, e.g. to drive a motor vehicle,

3) documents verifying certain rights; e.g. ownership of a patent,

4) documents issued by Registry Offices, such as e.g. death certificates, birth certificates, marriage certificates, etc.

A translator is obliged to reproduce the exact form and layout form of the document, however, all of the graphic elements, such as signatures and seals should not be inserted into the text, but described thoroughly; the structure of the text should also be preserved. Thanks to this solution, a receiver of the document can easily identify desired fragments of the text and compare them with the original ones. What is also crucial is the fact that the translation should be properly organized: there is no place for mistakes in syntax or commas or clumsy expressions. The TT should contain the exact names of the institutions of the ST. If a translator is not certain how to translate something, then they ought to do research on the topic, as, again, any mistakes or mistranslations may be disqualifying in the eyes of future clients. Let us take an example from English: the British *Superintendant Registrar* and the American *Registrar of Vital Statistics* denote the same institution but should obviously be used in different language contexts.

In some cases, a translator can certify documents already translated by someone else

who does not have specific qualifications, but in this case they need to mark it in the text by adding the following formula: “Certified copy of…” (Kubacki, 2012:128). The translator should also add this sentence: “I hereby certify that the foregoing is a true and faithful copy of the original document presented to me” under the translated text.

What is a certified translation?

A certified translation is a document translated into another language in a written form; it is usually commissioned by various national institutions, such as e.g. the Court or the Prosecutor’s Office. Such a document carries the same legal validity as the original version does. In some cases, however, the certification of a translated text does not suffice for it to be legally valid. In cases where the certification is not enough, an Apostille certificate is needed; according to the 1961 Hague Convention Abolishing the Requirement for Legalization for Foreign Public Documents, it is a legal internationally valid document which certifies the authenticity of signatures, seals, stamps and the position of the signatory. (Gouadec 2007). It can be received from the Ministry of Foreign Affairs on application submitted by the document’s owner.

According to K. E. W. Fleck (2003), the sworn translation of documents is an act of interpreting a foreign document so that later it can replace the original version in the legal transactions of the TL It is crucial then for the translated document to fulfill the same (or at least similar) function in the TL and TC (target culture) as the original one does in the SL.

A page of a sworn translation is a normative document which is a subject to legal requirements. Each page should contain 25 verses with 45 characters, or 1125 characters in any other combination (Kubacki, 2012). What is more, a translation needs to be signed by its author and should be thoroughly described (logos, signs, emblems, watermarks separately) along with its date in writing, the name of the person issuing the document and their signature (which is usually marked as *[illegible signature]* when it is impossible to decipher it). The translator is obviously obliged to be acquainted with specialized terminology, be it legal, medical or any other, which is crucial for creating a proper version of the text. Usually, no omissions are allowed, since any part of the text may be significant for the whole document (Kubacki, 2012:131).

How to prepare a formally appropriate sworn translation?

There are a few significant elements that need to be included in a certified translation. These are the information about the language from which a translator translates, details of the translator, the certification formula, the translator’s signature and round seal (Kubacki, 2007).

The information about the translator should mention the language qualifications they have received, their name and surname, address and, optionally, professional title. There is also other non-obligatory information that can be added, such as the contact details. It is the translator who decides whether they want to add such elements.

At the top of the page of each translation, there has to be a statement concerning the direction of the translation which reveals the SL. It is a standard wording: “Certified translation from

the … language" for translations into English. The line should be nonetheless composed in the language one is translating to. This information is separated from the content of the text by a horizontal line. At the bottom of each translation, there is another line.

In order to avoid any possible mistakes or manipulations, it is vital to number the pages of the certified translation. The numbering, however, does not have to be the exact same as in the original document. If the translation is longer than one page , it is the translator's duty to join the pages so as to make any attempt to separate them impossible. Therefore, it is common practice to stamp the document in the place of joining. There are also three ways/ methods of putting documents together. The first one is by using a stapler on the top left corner of the papers, the second by stapling along the left edge and the last one, by using a piece of twine.

The translator should always ask their client whether they want the translation to be attached to the original document. It is not mandatory and can be done only on demand. There are, however, institutions that require the original version to be attached to the interpreted copy; in such a case, the translator should use one of the methods described above.

Each of the pages should be stamped at the right bottom, right under the text. There is one exception – it is the last page of the whole document which should be stamped with the round seal immediately under the certification formula. Every stamp requires to be signed; it is enough to initial the ones occurring throughout the whole document, whereas the last round seal has to be signed with the full name of the translator. This signature should be identical with the pattern handed down to the Minister of Justice, Minister in Charge of Foreign Affairs and, in the case of Poland, the Voivode of the region in which the sworn translator is active. The rectangular stamp can only be used under the details of the translator.

Usually, the client cannot select any particular part of the document to be translated. A sworn translator is obliged to interpret the whole document as any of the information omitted may be crucial for understanding the context. However, there is an exception to this rule. The selected part of the text can be the only one translated as long as it constitutes a logical unit without the rest of the document. In this case, the translator has to mark in their version which parts of the document have been omitted. In such a case it is especially important to translate the part very accurately as nothing in a given fragment must be omitted (Kierzkowska, 2005).

The layout of the translation should be as close to the original form of the document as it is possible. However, no logos, emblems nor any other graphic elements can be introduced in order not to confuse the two documents. It is also the translator's choice whether they want to maintain the overall structure (e.g. tables) of the text. The information on the pictures, diagrams or schemes is also subject to translation. The translator's notes should be placed in square brackets and written in italics; there should be an explanatory note at the beginning of the translation which informs about the adopted convention. The signatures, when legible, should be rewritten after the long pause mark and have a comment of *[legible signature]*; if deciphering is impossible, the translator ought to write *[illegible signature]*. When it comes to the stamps, they require a comment on their shape, type, ink color and position in the text. If there is any text on the seal, a translator is obliged to interpret and

place it in quotation marks after the comment in square brackets. If there is any occurrence of a third language in the text, the translator cannot interpret if he is not authorized to interpret from this language. If there are elements already written in the TL, it is the translator's decision how they are going to mark it in the translation. Any empty fields in the text should be marked with -/-, so as no other information can be added after issuing the document.

It is crucial to store the translated documents, either in electronic or paper version. A client has the right to return to receive more copies of the document, therefore a translator needs to be prepared for such an occurrence. For example, every paper in the registry of cases should be stored for the minimum of five years.

What about the content?

Almost every document contains proper names. It is not problematic as long as the TL is not flectional – the translator ought to use the nominative case. The synthetic languages, however, are a bit more complicated. It is important to follow the principles of case declension. If, by any chance, the translator comes to a conclusion that the client may find it problematic to figure out the nominative case of the declensioned proper noun, they can put its nominative case in the square brackets beside. All diacritical marks have to be maintained. Although the addresses of institutions are not a subject to translation, since they may be used by postal services, they can be translated when being a part of a full sentence.

Whenever possible and justified, the names of institutions should be translated in full (as it was mentioned before); however, their original form should be put in brackets the first time they are mentioned; the same rule applies to geographical names, as long as there is no equivalent in the TL or the equivalent is rarely used. In the case of names written in an alphabet other than Latin, the original version should be placed in brackets at the first reference, next to the transliteration of the original.

While interpreting documents such as certificates, diplomas etc., a the names of degrees should not be translated, as they may have different connotations according to various cultures.

Abbreviations and acronyms should be translated in their full form. If a translator is unable to decipher any of the above, they should leave it in the original form and add a comment *[unknown abbreviation/acronym]* in an adequate language. Some abbreviations can be translated as abbreviations too, as long as they have an equivalent in the TL, e.g. Polish *tj.* and English *i.e.*

When it comes to numerals, the Roman ones should be converted to Arabic, as long as it goes along with the TC. If numbers are written as words, they should be translated in that form. The numerical order of dates should fit the TC; additionally, the explanation of the adjustment should be placed in the translator's notice.

There is also a problem of possible mistakes in the ST. If mistakes, such as misprints, do not change anything in the content of the document, they should be corrected without giving any comment on it. A mistake can sometimes be found in proper names – in this case, the translator is obliged to repeat it in their translation, but comment on it in brackets with [spelling error] note and, if possible, correct it as well. In order to avoid being accused of producing

a faulty translation, a translator is obliged to mention any mistake concerning the content in the brackets. The original author's style should not be corrected in any way.

Conclusion

This article shows how many aspects need to be considered while composing a certified translation. Including each of them can definitely help in creating a proper version; at first, the translator may find it difficult, but surely the rules will become a habit with time.

Bibliography

Fleck, K. E. W. 2003. Urkundenübersetzung. [In:] M. Snell-Hornby, H.G Hőnig, P. Kußmaul, P.A. Schmitt (Hrsg.) *Handbuch Translation.* 1999. Tùrbingen.

Gouadec, D. 2007. *Translation as a Profession.* Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Kierzkowska, D. 2005. *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem.* Warszawa: Translegis.

Kubacki, A.D. 2012. *Status, kształcenie, warsztat i odpowiedzialność tłumacza przysięgłego.* Warszawa: Wolters Kluwer.

Thormann, I. 2011. H. 2: *Qualifikationen und Kompetenzen von Sprachmittlern im Justizbereich*. Saarbrucken :MDÜ,

Cquest. (2005) *Superintendent Registrar.* Available from: http://www.proz.com/kudoz/english_to_polish/government_politics/1122027-superintendent_registrar.html [Accessed 30th May 2015]

Strings of synonyms in English legal language: where do they come from and how to deal with them? History, problems and strategies

Dominika Warda,
Uniwersytet Gdański

Introduction

One of the characteristics of English legal language are long strings of synonyms. To understand how they developed and why they are used it is necessary to look into English history and its influence on legal English. A translator needs to be aware of certain problems which may occur while dealing with binomials, trinomials and even longer strings of synonyms, and, what is the most important, he or she has to be able to identify which of them should and which should not be translated word by word. A translator into Polish has very difficult work to do, as legal discourse in Polish and in English varies in significant ways.

History of English and Polish legal language: different attitudes towards borrowings

While analysing a selected aspect of any language, it is vital to take into consideration the history of the language under analysis. It is a bit complicated in the case of English. The ancient Britons, Celtic inhabitants of the lands of today's Great Britain, had little impact on contemporary English language or law. Roman conquest, surprisingly as it may seem, did not influence their legal discourse; they used maxims written in rhetorical language to establish their law. Old English, formed after the arrival of German tribes, is still present in contemporary legal English in the form of some terms which developed throughout centuries, such as *goods, murder,* or *thief* (Tiersma, 2000: 10). It is interesting that

some cases of alliteration (frequently used by Anglo-Saxons) are preserved until these days in binomials, as for example *clear* and *convincing* (Tiersma, 2000: 15).

In the 6th century Christian missionaries brought in Latin, which began to influence the local language, including its legal register. Golden period of Latin came in the 11th and 12th century (after the Norman conquest), as French people who moved to England used mainly Latin in important contexts. French became to appear in courtrooms, along with Latin, in the late 13th century, and in the early 14th century it had already become the most frequently used language when it comes to legal issues. However, it was soon to be replaced with English; first attempts to introduce English in legal contexts were made in the 14th century. It was not until 1731, though, when the use of French and Latin in legal proceedings was ended by the Parliament. The most important issue to remember about those two languages (Latin and French) is that they have made a considerable impact on contemporary legal English. The fact that English terms are used together with those of Latin or French origin led to creation of binomials and trinomials, which will be discussed below (Tiersma, 2000: 9-40).

First written documents found in Poland come from the turn of the 11th and 12th century when, due to Christianisation, Latin began to be used (Matulewska, 2007: 68-69). It was the language of liturgy and schools, and the Polish alphabet developed on the basis of the Latin one. However, until the 14th century, Polish was rarely used in official records. Numerous borrowings from Latin are present in today's Polish legal language, such as *przywilej* (privilege) – *privilegium*, or *struktura* (structure) – *structura* (Matulewska, 2007: 76). There are also some words originating from other languages, for example from Bohemian (*więzienie* – prison) or German (*czynsz* – rent) (Matulewska, 2007: 69).

Beginnings of Polish legal language date back to the Middle Ages, when the first names for legal rules were created. Still, Latin was used to write the first Polish documents such as lives of saints, letters, chronicles, property books, statues, the first codes and also numerous privileges given to nobles. The first legal act in Polish - *Mandat Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego ku popisowi wszystkich służebnych jezdnych i pieszych* (The Mandate of His Majesty, Our Beloved King for the sake of our Horsemen and Infantry) - was published in 1525. Nevertheless, Polish did not become a language of official communication until the 18th century; Polish strengthened its position in law gradually, mainly thanks to translations from Latin. Ironically, the 18th century when Polish was finally introduced into schools and began becoming superior in legal contexts, was also the time when Poland lost its independence. From the first partition (1772) until the end of 1918, Polish lands were under control of other states. Prussians, Austrians and Russians introduced their own laws and in a more or less extensive way forbade the usage of Polish. Therefore, borrowings from these languages had an open way to be introduced into Polish, especially into its legal register. Surprisingly, all the persecutions resulted in further development of the Polish language, as Poles used it as a form of protest and organised their own education. After regaining independence in 1918, there were attempts to codify the law, and, due to the aversion to former oppressors, anything was done to avoid borrowings from their languages. Borrowings were not eliminated completely; some syntax

characteristics from German or calques from Russian are present in Polish legal discourse even today. What is more, Latin was still used for special purposes, also in legal contexts. During the Second World War Soviets and Germans tried to enforce their laws in Poland. After the war, Poles went under the Soviet control and it was not until 1989, when a serious codification work could be done; new codes were prepared and the old ones were amended. All those changes were crucial for legal terminology, as new terms were established in documents. What is the most important, some acts that regulate the use of foreign words in Polish have been introduced to prevent an excessive use of borrowings (Matulewska, 2007: 67-90).

The problem which is not present in English reality is an attempt to preserve the language and secure it from foreign influences. In Poland it is a vital issue, as after the centuries of oppression people are extremely sensitive to this matter. It is also a main difference between legal English and legal Polish. Both languages experienced a range of foreign influences throughout the centuries (though English moved away from them much earlier), but the attitude towards those influences distinguishes the languages. English discourse is full of strings of synonyms which have very similar meanings. They originate from various languages or law systems, but they are all provided to avoid misunderstandings. On the contrary, the Polish did everything to do away with any foreign influences. This is why such strings of synonyms could have never developed in Polish. What is more, Polish law is based on Roman law and strictly codified, whereas English law is to a large extent based on precedent. Those differences may obviously cause certain problems in translation, which will be presented below.

Latin and French

Latin terms are still present both in Polish and in English legal language, but the latter preserved much more of them, such as *ad hoc* (for a particular purpose) or *pro se* (on one's own behalf) (Wild, 2006: 13, 210). There are some words which have Latin origins such as *testament* (Latin *testamentum*) or *testify* (Latin *testificari*) (Tiersma, 2000: 27). When it comes to Latin terms, the main problem for translators may be when to use them, as in Polish legal discourse they are not so frequent. For instance, the term pro se cannot preserve its Latin form in Polish and it has to be translated as we *własnym imieniu* (on one's own behalf), because it is not conventional to use this Latin phrase in Polish.

French influences led to the creation of some of the binomials. One of them is *maintenance* and *upkeep*. It is an example of a French (maintenance) and an English (upkeep) term (Jopek-Bosiacka, 2006: 60). In Polish it is simply translated as *utrzymanie*; this word covers the meaning of both of these terms and there is no use in providing two equivalents for these terms. Fit and proper is a phrase consisting of an Old English term (fit) and a French term (proper) (Jopek-Bosiacka, 2006: 60). In Polish it is translated as *odpowiedni* or *właściwy*. Both of these terms may be translated as *fit* and/or *proper*. However, some translators argue that in translation both Polish terms need to be provided (Proz.com, 2015). However, the phrase *odpowiedni i właściwy* (so literally *fit and proper*) seems to be very redundant in Polish, and there is no convincing argument why to use such a solution.

Common law and equity

English legal terminology is complicated

not only due to all the foreign linguistic influences, but also because of the duality of the legal system that derives from common law and equity. After conquering England in 1066, William the Conqueror needed to strengthen his power over influential English vassals. This is why he established Royal Courts of Justice at Westminster; it was the birth of common law. Nevertheless, it soon turned out that vassals did not agree for every case to be decided in Westminster, so the King's Chancellor (or the royal judges) decided which cases should be judged there. The system soon became complicated and more and more inefficient. In the Middle Ages it became very formalistic. Gradually, to improve the situation, Chancellors begun to judge more and more cases, especially those considering non-pecuniary claims, and the Court of Chancery was formed. All the laws which were connected with the work of the Court created a new legal system, called equity (Mattila, 2006: 221-223). It was in the 19th century when it was abolished, but a few centuries of its existence influenced the English legal language considerably. The problem is escalated by an attitude of English lawyers who have always been extremely precise, so they tend to use all the possible forms, even if they are very archaic. Though the duality of English legal system disappeared over two hundred years ago, its influences in contemporary language are still visible, giving translators even more issues to worry about. Cases which once were tried under the rules of equity have their own terms, different from the ones used in cases tried under the rules of common law. A translator (especially if it is the case of Polish into English translation) needs to be aware which forms are suitable in which contexts. He or she cannot use a term *defendant* in a case which used to belong to equity, because it is *respondent* that should be used. A translator has to know that these terms are suitable only in certain contexts, although their meanings are practically the same (Berezowski, 2011: 16-18).

Useful strategies

There are some strategies which can be used while dealing with strings of synonyms. Mayoral Asensio (2003: 57-58) recommends three of them: omission, simplification and aggregation. The first strategy may become particularly useful in the cases of expressions that are highly formulaic and the information included in them is not relevant. If such is the case, it is fully justified to omit them. For instance an adverb *hereby* means *here*, in this document, and may be translated into Polish as *niniejszym.* In Polish legal discourse there is no use repeating the adverb, so usually it is translated when it appears for the first time and then it is omitted. The second strategy may be useful when translating from English into Polish. Finding proper equivalents for long strings of words, such as *sell, assign, convey and transfer* may be difficult, so it is sometimes reasonable to simplify these expression. In other words, it may be necessary to render them with the use of one word. In the case of Polish, this long expression will be simply translated as *sprzedawać* (to sell), because in the Polish language this word stands for all the meanings included in the expression (Berezowski, 2007: 85). Still, it is vital to be careful as simplification is not always the best choice. The expression *assets, properties, rights and goodwill* will be translated into Polish as: *majątek ruchomy, nieruchomości, prawa i wartość firmy*. In this case, each term from the English phrase needs to have a separate equivalent in Polish in order to convey the same meaning, because all those terms exist in Polish law (Berezowski, 2007: 87). The last strategy, namely the aggregation, is the

most hazardous, as it includes generalizing the terms. The simplest example is *common law and equity.* In Polish law there is no such distinction, so it is extremely hard to provide reasonable equivalents for those terms. A translator into Polish may shorten it to *normy prawne* (legal norms) to make it more understandable for the Polish reader. This strategy may seem to be very appealing, but it has to be used carefully, as it can deprive the text of some meaning.

Established idioms

Some of the strings of synonyms are just established idioms and it is extremely difficult to say how they were created. *Any and all* is a perfect example of this phenomenon. These two words have very similar, if not identical meanings and using them both seems to be a little redundant (Tiersma, 2000: 64-65). Another example is *give, devise and bequeath*; two last words of the phrase seem not to add any meaning. It was created by joining the verbs used in different contexts; in the past one could devise only real property, and he/she could bequeath anything but real property (Jopek-Bosiacka, 2010: 32). It is clear that a verb give stands for the meaning of the two words that follow it. Still, it is used customarily, but sometimes shortened to *give and bequeath.* Both of these expressions could be translated into Polish using the strategy of simplification: *any and all* as *każdy or wszelkie* (any) and *give, devise and bequeath* as *zapisać, zostawić w spadku* (bequeath). The examples above clearly expose English lawyers' tendency to be highly accurate. Almost every single legal document needs to be absolutely clear about all aspects included, in case of any future disagreements or doubts. Polish legal language has to be precise too, but there are many law regulations which can be applied if any doubts occur. English law is based on precedent to a larger extent than Polish, so all the documents must be prepared with an utmost precision.

Conclusion

English legal language, like all legal languages, has its characteristic features, which may be difficult to understand for a foreign reader. It is crucial to know all the historical and cultural factors which influenced the development of English law and its language to understand English legal texts properly. A translator has to know various strategies that may be useful in translation, but political, historical and cultural context is also very important. There are no universal solutions for translation of strings of synonyms. The most significant thing is an ability to recognize strings of synonyms in the text. The second step is to decide whether it should be translated word by word, simplified, aggregated or even omitted. Knowledge of Polish and English law, as well as differences between them, is very useful at this point. Taking all those aspects into consideration, it is easy to conclude that there is no established strategy that will always work. A translator needs to be aware of cultural and linguistic differences between Poland and England, needs to know the law of both countries perfectly and make correct decisions using all the knowledge he or she has.

Bibliography

Berezowski, Leszek. (2007) *Jak czytać i rozumieć angielskie umowy?* Warszawa: C.H. Beck

Berezowski, Leszek. (2011) *Jak czytać i rozumieć angielskie dokumenty sądowe w sprawach cywilnych?* Warszawa: C.H. Beck.

Cao, Deborah. (2007) T*ranslating Law.* Clevedon: Multilingual Matters.

Alcaraz Varó, E. and Hughes B. (2002)

Legal Translation Explained. Manchester; Northampton: St. Jerome Publishing.

Jopek-Bosiacka, Anna. (2010) *Legal Communication: a Cross-cultural Perspective.* Warszawa: Warsaw University Press.

Jopek-Bosiacka, Anna. (2006) *Przekład prawny i sądowy.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Mattila, Heikki E. S. (2006) *Comparative Legal Linguistics. Translated by Christopher Goddard.* Aldershot; Burlington: Ashgate Publishing.

Matulewska, Aleksandra. (2007) *Lingua Legis in Translation: English-Polish and Polish-English translation of Legal Texts.* Frankfurt am Main: Peter Lang.

Mayoral Asensio, Roberto. (2003) *Translating Official Documents.* Manchester; Northampton: St. Jerome Publishing.

Tiersma, Peter M. (2000) *Legal Language.* Chicago; London: The University of Chicago Press.

Wild, Susan Ellis. (2006) *Webster's New World Law Dictionary.* Hoboken, NJ: Wiley Publishing, Inc.

Discussion on Proz.com: http://www.proz.com/kudoz/english_to_polish/law_general/789633-fit_and_proper.html [Accessed 14th June 2015].

Translating Cultures. Perspectives on Translation and Anthropology

Redakcja: Paula G. Rubel, Abraham Rosman
Aleksandra Chabros,
Uniwersytet Gdański

Problem przekładu w obrębie antropologii kulturowej ma znaczenie zasadnicze. Dyscyplinę tę bowiem można określić jako „tłumaczenie" kultur innych od własnej i próbę przybliżenia ich czytelnikowi w jego własnym języku. Dążenia do zrozumienia i konceptualizacji tej odmienności napotykają wielokrotnie na pytania o charakter przekładu, zarówno na poziomie przekładu językowego, gdzie przekładane są jednostki języka, jak i przekładu kulturowego, gdzie przekładane są szeroko rozumiane treści kultury. Książka *Translating Cultures. Perspectives on Translation and Anthropology* pokazuje, że wymiary te są od siebie współzależne, począwszy od znajomości języka badanej społeczności, poprzez kwestie stosowania rodzimej terminologii w opracowaniach naukowych, skończywszy na trafności przekładu i jego reprezentatywności dla opisywanej kultury. *Translating Cultures. Perspectives on Translation and Anthropology* jest dziełem zbiorowym, w którym zebrane zostały artykuły związane z problemem przekładu zarówno w teorii antropologicznej, jak i w praktyce etnograficznej.

Recenzowana książka podzielona jest na dwie części. W pierwszej, poświęconej ogólnym problemom przekładu, zgromadzone zostały teksty poświęcone zagadnieniu tłumaczenia w obrębie badań etnologicznych oraz specyfice samego procesu przekładu. Druga część dotyczy konkretnych przypadków i zastosowań, a przedstawione w niej artykuły to niejako *case studies* poświęcone fenomenom kulturowym interpretowanym pod kątem językowym bądź zjawiskom językowym analizowanym z perspektywy antropologicznej.

Problematyka przekładu w obrębie etnologii nie doczekała się dotychczas większego systematycznego opracowania. Recenzję powyższego dzieła należy więc rozpocząć od uwagi dotyczącej konieczności bliższego spojrzenia na poruszaną tu kwestię. Jak

zaznaczają redaktorzy, antropolodzy kulturowi, niezbędne dla refleksji antropologicznej było opracowanie zbioru tekstów poświęconych zagadnieniu tak fundamentalnemu dla dyscypliny, a które jednak wciąż znajduje się poza głównym jej nurtem i które wciąż wydaje się być domeną lingwistów, tłumaczy czy translatologów. Jest to o tyle zaskakujące, że, mogłoby się wydawać, dokonywanie przekładu leży u podstaw prowadzenia etnologicznych badań terenowych. Często jest traktowane jako umiejętność wymagająca znajomości metod badań etnograficznych oraz specyficznego rodzaju intuicji czy wrażliwości. Jestem skłonna stwierdzić, że brakuje refleksji nad samą czynnością pozyskiwania informacji, która nieodzownie zakłada poprawne odczytanie intencji informatora (nadawcy komunikatu), zrozumienia ich i przełożenia ich na własny język. Problemy z tym związane są wyraźnie sformułowane w artykule Arama Yengoyana pod tytułem *Lyotard and Wittgenstein and the Question of Translation*. Bliskość etnologii i przekładu staje się oczywista, gdy pisze on, że „Przekład jest niemożliwością, a nasze próby są jedynie przybliżeniami, które krytykować mogą jedynie użytkownicy języka." (s. 41). Podobnie jak tłumacze, etnolodzy muszą być świadomi, że ich kreacje nigdy nie są ostateczną prawdą i lustrzanym odbiciem rzeczywistości czy ,,oryginału", lecz jedynie krokiem w kierunku idealnego opracowania danej kultury, które jako takie nigdy nie jest możliwe do osiągnięcia. Każdy bowiem proces przekładu zakłada pewną stratę bądź nadwyżkę, co uniemożliwia w pełni trafne oddanie oryginalnej treści.

Mimo niezliczonych trudności w procesie tłumaczenia, zbliżenie się do „prawdy" jest w pewnym stopniu możliwe. Todd Jones w artykule *Translation and Belief Ascription: Fundamental Barriers* uwrażliwia nas na poprawne odczytanie przekonań osoby na podstawie wypowiadanych przez nią słów i towarzyszących im zachowań. Powołując się na Stephana Sticha zaznacza, że zasady rządzące interpretacją intencji jednostki i zarazem tą interpretację ograniczające odzwierciedlają zasady, które rządzą przekładem oraz go ograniczają (s. 46). Tym samym, według Jonesa, problemy z tłumaczeniem ,,Innych" mogą często być wynikiem problemów z rozszyfrowaniem, tego, co oni myślą oraz ujęciem tego w słowa, podobnie jak problematyczne może być poprawne odczytanie tekstu literackiego i przełożenie go na inny język. W artykule pokazane zostały dwie podstawowe strategie dedukcji przekonań jednostki – behawioralna oraz środowiskowa, które wydają się pomocne w prowadzeniu badań terenowych. Artykuł Jonesa jest cenną pozycją, która nie tylko przedstawia problemy teoretyczne, lecz również pokazuje praktyczne zastosowanie pewnych rozwiązań teoretycznych w praktyce antropologicznej.

Innym artykułem, o szczególnej wartości dla etnologa, jest *Are Kinship Terminologies and Kinship Concepts Translatable?* Abrahama Rosmana i Pauli G. Rubel, redaktorów całej publikacji. Z perspektywy przekładoznawstwa, terminologie pokrewieństwa są warte uwagi, ponieważ nie są one zbiorem jednostek leksykalnych, lecz są systemami z własną wewnętrzną logiką (s. 281). Jako, że pokrewieństwo jest jednym z zasadniczych dla etnologii tematów, który leży u podstaw całej dyscypliny, pytanie o to czy o koncepcjach pokrewieństwa w ogóle da się mówić w innym niż tubylczy języku wydaję się dość prowokacyjne. W tekście przekrojowo pokazano, jakie znaczenie przywiązywano do problemu tłumaczenia terminów pokrewieństwa oraz w jaki sposób pisano o pokrewieństwie

podając przykład etnologów takich, jak Lewis Henry Morgan, Bronisław Malinowski czy David Schneider. Interesująca uwaga autorów dotyczy poglądów Schneidera, według którego już samo mówienie o instytucji „pokrewieństwa" wiąże się z narzucaniem pewnej koncepcji badanej społeczności. Powinniśmy patrzeć na całościowe fakty społeczne i odkryć, jak sami tubylcy dzielą swą kulturę i jak oni ją konceptualizują (s. 280). W podobnym tonie, Rosman i Rubel zaznaczają, że lepiej mówić o terminologii pokrewieństwa, ponieważ jako kategoria semantyczna istnieje ona w każdej społeczności. Pokrewieństwo jako idea wynika zaś z przekonania o biologicznym charakterze reprodukcji, które nie jest uniwersalne i wspólne dla wszystkich kultur.

Wydaje się, że główną wadą publikacji jest momentami jej nieprzystępność. Niektóre artykuły są na tyle skomplikowane, że czytelnik bez dogłębnego wykształcenia lingwistycznego nie będzie w stanie ich w pełni zrozumieć. W tym miejscu należy przywołać artykuł Michaela Silversteina *Translation, Transduction, Transformation: Skating "Glossando" on Thin Semiotic Ice*. Tekst poświęcony jest kwestii tłumaczenia materiałów językowych rozumianych, jako kulturowe wyrażenia denotacyjne. Silverstein, powołując się na Quine'a zaznacza, że należy rozróżnić proces tłumaczenia denotacyjnego z jednego języka na inny, które to udaje się w pewien sposób dokonać oraz jego teoretyczne uzasadnienie (s. 76). Problem ten wydaje się sprawą fascynującą, jednak jego przedstawienie w tekście jest na tyle skomplikowane, że czytelnik może mieć problem, by poprawnie odebrać idee autora. Artykuł jest przepełniony danymi lingwistycznymi (co zapewne dla lingwisty byłoby zaletą), jednak ostatecznie mocno komplikuje to jego wydźwięk.

Podsumowując, należy stwierdzić, że powyższe dzieło powinno trafić do rąk każdego antropologa i tłumacza zainteresowanego kulturowym rozumieniem procesu przekładu. Pomimo faktu, że niektóre teksty są wyjątkowo wymagające intelektualnie, *Translating Cultures* jest bodźcem do refleksji nad procesem tłumaczenia, a co za tym idzie nad specyfiką metody etnograficznej. Bowiem nie tylko na poziomie werbalnym, lecz również behawioralnym dokonujemy przekładu oraz interpretacji innej kultury i staramy się ją uporządkować w znanych nam ramach. Aby zminimalizować wszelkiego rodzaju błędne interpretacje i zbliżyć się do fenomenologicznego ideału spojrzenia bezzałożeniowego, należy poświęcić uwagę kwestii, która w przekrojowy i wszechstronny sposób jest ukazana w książce autorstwa Abrahama Rosmana i Pauli G. Rubel.